EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2022.5.24.
COM(2022) 243 final

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

Hatodik éves jelentés a törökországi menekülteket támogató eszközről

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés 1
1.1. Törökország és a menekültügyi válság 1
1.2. Az EU reagálása a válságra és az eszköz létrehozása 2
2. Az eszköz működése 6
3. Pénzügyi kapacitás, a finanszírozás időtartama és jellege 7
4. Az eszköz végrehajtása 9
5. Nyomon követés és értékelés 16
6. Ellenőrzés 17
7. Kommunikáció és láthatóság 17
8. Következtetések és következő lépések 19

1. Bevezetés

Az Unió és a tagállamok fellépéseinek koordinációs mechanizmus – a Törökország-támogató Menekültügyi Eszköz – révén való összehangolásáról szóló, 2015. november 24-i bizottsági határozat[1] (a továbbiakban: a határozat) 8. cikkének (1) bekezdése szerint a Bizottság rendszeresen tájékoztatja az Európai Parlamentet és a Tanácsot a törökországi menekülteket támogató eszköz (a továbbiakban: az eszköz) végrehajtásáról. A határozat 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a Bizottság évente jelentést készít az Európai Parlament és a Tanács részére az eszköz végrehajtásáról. Az eszközről szóló első éves jelentést 2017 márciusában tették közzé[2]. Valamennyi éves jelentés megtalálható a menekülteket támogató eszköz honlapján[3]. E jelentés határideje 2022. február volt.

1.1.Törökország és a menekültügyi válság

Törökország földrajzi helyzetéből adódóan a menekültek és migránsok kiemelt befogadási és tranzitországa. Az ország több mint négymillió menekültnek ad otthont, és ezzel világviszonylatban az első helyen áll. Ezek között van több mint 3,7 millió regisztrált szíriai menekült[4], valamint 330 000, főként Afganisztánból, Irakból, Iránból és Szomáliából származó regisztrált menekült és menedékkérő[5,6]. Ez a nagyon sok ember jelentős hatást gyakorolt a befogadó közösségekre. A szíriai menekültek Törökországba irányuló elhúzódó lakóhelyelhagyása és az Afganisztánból Törökországba történő irreguláris érkezések növekvő száma a 2021 nyári válsághelyzetet követően egyre nagyobb kihívást jelent a menekültek, a migránsok és a befogadó közösségek közötti társadalmi kohézió tekintetében, különösen a gazdasági visszaesés és a Covid19-világjárvány munkaerőpiaci hatása által jellemzett környezetben.

Törökország továbbra is nagyon jelentős erőfeszítéseket tesz a több mint négymillió menekült és migráns befogadása és szükségleteinek kezelése terén és újfent megerősítette a 2016. márciusi EU–Törökország nyilatkozat végrehajtása iránti elkötelezettségét[7]. A várakozásokkal ellentétben Törökország nem szembesült migránsok és menekültek tömeges beáramlásával az afganisztáni biztonsági helyzet romlása miatt. A török–iráni határ mentén azonban továbbra is fennáll a nyomás. A nyilatkozat továbbra is kézzelfogható eredményeket ért el 2021-ben a szabálytalan és veszélyes határátlépések, valamint az égei-tengeri halálesetek számának csökkentésében. 2021-ben azonban nőtt az irreguláris migránsok érkezése a legtöbb útvonalon 2020-hoz képest; 2021-ben Ciprusban 11 865 érkezést

[1] Az Unió és a tagállamok fellépéseinek koordinációs mechanizmus – a Törökország-támogató Menekültügyi Eszköz – révén való összehangolásáról szóló, 2015. november 24-i C(2015) 9500 bizottsági határozat a 2016. február 10-i C(2016) 855 bizottsági határozattal módosított szövegváltozatában.

[2] https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/c01d3d50-ff35-11e6-8a35-01aa75ed71a1/language-hu/format-PDF/source-207119876

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[4] https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27

[5] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration

[6] A török menekültügyi rendszer egyik sajátossága azzal kapcsolatos, hogy az ország egy fenntartás mellett írta alá az 1951. évi genfi egyezménynek a menekültek jogállásáról szóló 1967. évi jegyzőkönyvét. Emiatt a Törökországban tartózkodó menekültek túlnyomó többsége nem kérhet teljes körű menekült jogállást, csak „feltételes menekült” jogállást, amely – odaítélése esetén – az országban való tartózkodás időtartamát addig az időpontig teszi csak lehetővé, amíg „egy harmadik országba át nem telepítik”.

[7] https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

regisztráltak, ami 92 %-os növekedést jelent, Olaszországban 12 916 érkezést, ami több mint 200 %-os növekedést jelent, Bulgáriában pedig 936 érkezést, ami több mint 300 %-os növekedés. A Görögországba való érkezések száma azonban 7 443-ra csökkent, ami 47 %-os csökkenést jelent. A 2021. évi növekedés részben annak tudható be, hogy a világjárvány megfékezése érdekében 2020-ban a régió országai által hozott intézkedéseket megszüntették. Továbbá, bár a Covid19-világjárvány miatti rövid szünetet követően újraindult a menekültek uniós tagállamokba való áttelepítése, Törökország fenntartotta a görög szigetekről való visszatérés 2020 márciusában elrendelt felfüggesztését.

Az Európai Tanács 2021. márciusi és 2021. júniusi ülésén emlékeztetett arra, hogy az Európai Uniónak stratégiai érdeke, hogy stabil és biztonságos környezet alakuljon ki a Földközi-tenger keleti térségében, valamint hogy együttműködésen alapuló és kölcsönösen előnyös kapcsolatot alakítson ki Törökországgal[8]. Az uniós vezetők felajánlották, hogy pozitívabb lendületet adnak az EU és Törökország közötti kapcsolatoknak. E célból kifejezték, hogy készek fokozatos, arányos és visszafordítható módon együttműködni Törökországgal számos közös érdekű területen, ideértve a migrációt is. 2021 októberében Ankarában magas szintű EU–Törökország párbeszédre került sor a migrációról és a biztonságról.

Az Európai Tanács 2021. júniusi ülésén felszólította Bizottságot, hogy az Európai Tanács tagjainak 2021. márciusi nyilatkozatával összhangban és az EU átfogó migrációs politikájával összefüggésben haladéktalanul terjesszen elő hivatalos javaslatokat a Törökországban, Jordániában, Libanonban és a régió más részében tartózkodó szíriai menekültek és befogadó közösségek finanszírozásának folytatására. A Bizottság a 2021–2023-as időszakra 3 milliárd EUR-t mozgósított az uniós költségvetésből. 2021 végén 860 millió EUR-t mozgósított, hogy támogatást nyújtson az alapvető szükségletek, az oktatás és a migrációkezelés területén. Az eszköz második részletéhez hasonlóan a 2021–2023-as időszakra szóló 3 milliárd EUR összegű csomag programozásának továbbra is tükröznie kell a humanitárius támogatásról a fejlesztési támogatásra való áttérést.

1.2.Az EU reagálása a válságra és az eszköz létrehozása

2015-ben az Európai Unió és annak tagállamai politikai és pénzügyi elköteleződésük megerősítéséről döntöttek annak érdekében, hogy támogassák Törökországot a menekültek befogadására irányuló erőfeszítéseiben. Az Európai Unió tagállamainak a Törökországban tartózkodó menekültek jelentős további finanszírozását igénylő felszólítására válaszul a Bizottság a 2015. november 24-i bizottsági határozattal létrehozta, majd 2016. február 10-én[9], 2018. március 14-én és 2018. július 24-én módosította a törökországi menekülteket támogató eszközt. Az eszköz az uniós költségvetésből és a tagállamok további hozzájárulásaiból származó és külső címzett bevételként az uniós költségvetésbe integrált források mozgósításának összehangolását célzó mechanizmus. A tagállamok politikai kötelezettséget vállaltak arra, hogy nemzeti hozzájárulásokat nyújtanak az uniós tagállamok és az Európai Bizottság közötti egyetértési megállapodás keretében, amelyet a tagállamok kormányainak képviselői 2016. február 3-án fogadtak el és az eszköz második részletéről szóló

[8] https://www.consilium.europa.eu/media/50763/2425-06-21-euco-conclusions-en.pdf

[9] A Bizottság határozata (2016. február 10.) a törökországi menekülteket támogató eszközről és a 2015. november 24-i C(2015) 9500 bizottsági határozat módosításáról (2016/C 60/03).

megállapodás alkalmával naprakésszé tettek[10]. Az egyetértési megállapodás egy feltételrendszer-keretet is létrehozott. Az eszköz első részletére (2016–2017) összesen 3 milliárd EUR-t allokáltak. Ezt a 3 milliárd EUR-t a Bizottság által még az eszköz elindítását megelőzően a szíriai menekültválságra adott válaszként már Törökország rendelkezésére bocsátott 345 millió EUR-n[11] felül biztosították, és az kiegészítette a tagállamok kétoldalú segítségnyújtását. Az eszköz második részletére (2018–2019) további 3 milliárd EUR-t bocsátottak rendelkezésre, így az eszköz teljes kerete eléri a 6 milliárd EUR-t. Az eszköz 2016. február 17-én lépett működésbe az eszköz irányítóbizottságának első ülésével. Ezen ülést követően a Bizottság gyors lépéseket tett az eszköz alapján megvalósítandó első projektekre történő szerződéskötés érdekében. 2020. december 31-ig a Bizottság az eszköz teljes működési keretösszegére szerződéseket kötött. Az összesen 6 milliárd EUR-ból ezidáig több mint 4,6 milliárd EUR-t folyósítottak.

2016. március 18-án az Európai Unió és Törökország állam- és kormányfői újra megerősítették közös cselekvési tervük megvalósítása melletti elkötelezettségüket, valamint a Törökország és az Unió közötti kapcsolatok elmélyítését és a migrációs válság kezelését szolgáló további intézkedésekről egyeztek meg. Törökország és az Európai Unió egyetértettek abban, hogy további gyors és határozott erőfeszítésekre van szükség. Pontosabban a 2016. március 18-i EU–Törökország nyilatkozat[12] (a továbbiakban: a nyilatkozat) felhívott többek között arra, hogy véget kell vetni a Törökországból az Unióba irányuló irreguláris migrációnak oly módon, hogy ellehetetlenüljön az embercsempészek üzletszerű tevékenysége, és hogy a migránsok számára olyan alternatíva álljon rendelkezésre, amelynek során nem kell kockára tenniük az életüket, továbbá arra is, hogy fel kell gyorsítani az eszköz végrehajtását. 2021-ben a Törökországból Görögországba, Olaszországba és Bulgáriába érkezők teljes száma 21 295 volt, szemben a 2020-ban regisztrált 18 402 fővel (16 %-os növekedés). A Görögországba érkezők száma 7 443 volt, szemben a 2020. évi 13 979 fővel (47 %-os csökkenés); az Olaszországba érkezők száma 12 916 volt, szemben a 2020. évi 4 191 fővel (több mint 200 %-os növekedés), a Bulgáriába érkezők száma pedig 936 volt, szemben a 2020. évi 232 fővel (több mint 300 %-os növekedés). A Törökországból Ciprusba tartó migrációs útvonal továbbra is nagyon aktív maradt. 2021-ben Ciprusnak a kormány ellenőrzése alatt álló területeire érkező irreguláris migránsok száma összesen 11 685 volt (10 918, miután átlépték a zöld vonalat a nem a kormány ellenőrzése alatt álló területekről), ami 2020-hoz képest 92%-os növekedést jelent.

Törökország továbbra is jelentős migrációs nyomással szembesült, amely a Covid19-világjárvány következtében 2020-ban bekövetkezett visszaesést követően 2021-ben ismét nőtt. 2021 márciusa óta Törökországban az őrizetbe vételek havi száma magasabb volt a 2020. évi releváns beszámolási időszakokkal összehasonlítva. Folytatódott a nyilatkozat szerinti „egyet egyért” áttelepítési program végrehajtása. 2016 áprilisa és 2022 februárja között 32 562 szíriai menekültet telepítettek át Törökországból az EU-ba. 2016 óta a

[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

[11] A különböző külső finanszírozási eszközök, nevezetesen a humanitárius segítségnyújtási eszköz, az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA), valamint a stabilitás és a béke elősegítését szolgáló eszköz keretében a 2013–2015-ös időszakban mozgósított finanszírozás, beleértve a szíriai válság kezelésére szolgáló uniós regionális alap (a továbbiakban: szíriai válságalap) által végrehajtott számos intézkedést.

[12] https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

nyilatkozat alapján 2 140 migránst küldtek vissza a görög szigetekről Törökországba. Mivel a török hatóságok a Covid19-világjárvány miatt nem vonták vissza a nyilatkozat szerinti visszaküldési műveletek felfüggesztéséről szóló 2020. márciusi határozatukat, 2021-ben nem került sor visszaküldési műveletekre. Bár a Törökországból történő áttelepítések 2020 júliusától újraindultak, a Görögországból történő visszaküldések a mai napig felfüggesztés alatt állnak. A görög hatóságok és az Európai Bizottság ismételt, a visszaküldési műveletek újraindítására vonatkozó kéréseire válaszul Törökország kijelentette, hogy csak akkor kerül sor visszaküldési műveletre, ha a török-görög határ mentén az állítólagos visszafordításokat megállítják, és Görögország visszavonja azon döntését, hogy Törökországot biztonságos harmadik országnak tekinti[13].

A tagállamok még nem aktiválták az önkéntes humanitárius befogadási rendszert, amelynek aktiválására várhatóan akkor fog sor kerülni, ha a Törökország és az EU közötti szabálytalan határátlépések véget érnek, vagy a számuk legalábbis jelentősen és tartósan csökken.

[13] Egy új görög miniszteri határozat szerint Törökország biztonságos harmadik országnak tekintendő a Pakisztánból, Bangladesből, Szíriából, Afganisztánból és Szomáliából érkező menedékkérők számára. A fenti állampolgárságú személyek által benyújtott kérelmek ezért ezen az alapon elfogadhatatlannak tekinthetők, és a kérelmezőket visszaküldik Törökországba, ahol biztonságosnak ítélik őket, és lehetőségük van arra, hogy menekültstátuszt kérelmezzenek.

Covid19

A Covid19-világjárvány továbbra is jelentős hatást gyakorol Törökországra. A törökországi válság 2020. márciusi kitörésekor a Bizottság felvette a kapcsolatot a török hatóságokkal, hogy megérdeklődje, szükség van-e bármilyen konkrét uniós támogatásra a reagálásukhoz. A hatóságok megerősítették azon szándékukat, hogy az eredeti tervek szerint folytatni kívánják az eszköz keretében megvalósuló projekteket és a rendszeres kétoldalú Előcsatlakozási Támogatási Eszközt (IPA). A török hatóságokkal folytatott szoros egyeztetést követően a Bizottság beleegyezett abba, hogy az eszköz megtakarításait a Covid19-cel kapcsolatos célokra mobilizálják – új projektek helyett a meglévő projektekhez nyújtott kiegészítések formájában. A Bizottság emellett az eszköz végrehajtó partnereivel is felvette a kapcsolatot azzal a céllal, hogy értékeljék az eszköz projektjeit érintő, a Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos következményeket. Az egyeztetést követően a 2016-os 1,6 milliárd EUR összegű különleges intézkedés projektjeinek végrehajtási időszakát 2025 júniusáig meghosszabbították, aminek lehetővé kell tennie, hogy valamennyi érintett projekt elérje a kitűzött célját.

A menekülteket támogató eszköz keretében 2021 végéig mintegy 83 millió EUR-t irányítottak át egészségügyi beavatkozásokra és társadalmi-gazdasági támogatási intézkedésekre a Covid19 hatásának enyhítése érdekében (az összes uniós pénzügyi eszköz keretében végrehajtott, összesen 133 millió EUR átcsoportosított beavatkozásból). Az intézkedések között szerepelt a SIHHAT I projekt 4,7 millió EUR összegű rendkívüli tartalékalapjának aktiválása, amelynek célja a migráns egészségügyi központok egyéni védőeszközökkel és fertőtlenítőszerekkel való felszerelése. Ezen túlmenően az eszköz humanitárius ága keretében több mint 63 millió EUR-t csoportosítottak át a Covid19-világjárványt követő humanitárius segítségnyújtásra számos projekten keresztül. Nevezetesen, a szükséghelyzeti szociális védőháló (ESSN) és a feltételes iskoláztatási készpénztámogatás (CCTE) egyaránt nyújtott kiegészítő készpénztámogatást a kedvezményezetteik számára. Az ESSN keretében 2020 júniusában és júliusában két, egyenként 500 TRY összegű kiegészítő támogatást nyújtottak több mint 1,75 millió menekült (308 000 háztartás) számára, összesen több mint 40 millió EUR értékben. A CCTE oktatási projekt keretében 2020. november 30-án a CCTE-re jogosult valamennyi kedvezményezett – életkortól és besorolási fokozattól függetlenül – egyszeri kifizetésként 85 TRY kiegészítő támogatást kapott. Összesen 518 794 gyermek részesült ebből a kiegészítő támogatásból. Emellett az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) és a Migrációkezelési Főigazgatóság (DGMM) által végrehajtott országos művelet keretében 88 779 nem ESSN kedvezményezett háztartásnak (414 459 menekült) nyújtottak készpénztámogatást, az eszközön kívüli humanitárius finanszírozásból származó 16,7 millió EUR-s hozzájárulással. A szíriai válság kezelésére szolgáló uniós vagyonkezelői alap keretében a Covid19-támogatás egyéni védőeszközök beszerzésére, az online és távtanulásra, a munkaközvetítésre és a pszichoszociális támogatásra összpontosított.

2. Az eszköz működése

Az eszköz egy olyan koordinációs mechanizmus, amely lehetővé teszi a Törökországban tartózkodó menekültek részére történő uniós segítségnyújtás gyors, eredményes és hatékony mozgósítását. Az eszköz biztosítja a fennálló uniós pénzügyi eszközök optimális mozgósítását humanitárius segítségnyújtás és/vagy fejlesztési támogatás formájában, annak érdekében, hogy a menekültek és a befogadó közösségek szükségleteit átfogó és összehangolt módon elégítsék ki[14].

Az eszköz irányítóbizottsága stratégiai iránymutatást nyújt a prioritások, a támogatandó tevékenységek típusa, a hozzárendelendő összegek és a mozgósítandó pénzügyi eszközök tekintetében, továbbá – adott esetben – a 2015. november 29-i EU–Törökország közös cselekvési terv (a továbbiakban: a közös cselekvési terv) alapján fennálló török kötelezettségvállalásoknak az ország általi végrehajtására vonatkozó feltételek tekintetében[15]. 2021-ben, az eszköz végrehajtásának hatodik éve során két irányítóbizottsági ülésre került sor, 2021. június 30-án és 2021. december 17-én. A Covid19-világjárvány miatt ezeket az üléseket virtuális formában tartották meg.

Az eszköz végrehajtásának főbb alapelvei a gyorsaság, a hatékonyság és az eredményesség, biztosítva emellett a hatékony és eredményes pénzgazdálkodást is. Szintén fontos az eszköz beavatkozásainak fenntarthatósága, csakúgy, mint a török hatóságokkal közös felelősségviselés. A segítségnyújtás prioritási területeinek azonosítása átfogó és független szükségletfelmérésen alapult[16], amely különös figyelmet fordít a veszélyeztetett csoportokra. A szükségletfelmérést 2018-ban aktualizálták[17].

Az eszköz összehangolja a következő külső finanszírozási eszközökből származó pénzügyi támogatást[18]: humanitárius segély[19], Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz[20], fejlesztési együttműködési eszköz[21], Előcsatlakozási Támogatási Eszköz[22], valamint a stabilitás és a béke elősegítését szolgáló eszköz[23]. Az uniós költségvetésből finanszírozott intézkedéseket az Unió közvetlen és közvetett irányításra vonatkozó pénzügyi szabályaival és rendelkezéseivel összhangban hajtják végre.

---

[14] A Bizottság 2015. november 24-i C(2015) 9500 határozatának 2. cikke – Az eszköz céljai.

[15] Lásd a C(2016) 855 bizottsági határozattal módosított C(2015) 9500 bizottsági határozat 5. cikkének (1) bekezdését.

[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf

[17] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

[18] Az Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz és a fejlesztési együttműködési eszköz (DCI) hozzájárulásait átcsoportosították az Előcsatlakozási Támogatási Eszközhöz, illetve az uniós vagyonkezelői alaphoz, és azok keretében hajtották végre őket. Elvben a szíriai válságalaphoz az eszköz keretében (az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből és kisebb mértékben a fejlesztési együttműködési eszközből) nyújtott valamennyi hozzájárulást nem humanitárius segítségnyújtásként hajtották végre.

[19] A Tanács 1257/96/EK rendelete (1996. június 20.) a humanitárius segítségnyújtásról (HL L 163., 1996.7.2., 1. o.).

[20] Az Európai Parlament és a Tanács 232/2014/EU rendelete (2014. március 11.) az Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz létrehozásáról (HL L 77., 2014.3.15., 27. o.).

[21] Az Európai Parlament és a Tanács 233/2014/EU rendelete (2014. március 11.) a 2014–2020-as időszakra szóló fejlesztési együttműködési finanszírozási eszköz létrehozásáról (HL L 77., 2014.3.15., 44. o.).

[22] Az Európai Parlament és a Tanács 231/2014/EU rendelete (2014. március 11.) az IPA II Előcsatlakozási Támogatási Eszköz létrehozásáról (HL L 77., 2014.3.15., 11. o.).

[23] Az Európai Parlament és a Tanács 230/2014/EU rendelete (2014. március 11.) a stabilitás és a béke elősegítését szolgáló eszköz létrehozásáról (HL L 77., 2014.3.15., 1. o.).

A segítségnyújtás végrehajtásának az a feltétele, hogy Törökország szigorúan betartsa a közös cselekvési tervben és a nyilatkozatban foglalt kötelezettségvállalásokat.

3. Pénzügyi kapacitás, a finanszírozás időtartama és jellege

Az eszköz által koordinált teljes költségvetés 6 milliárd EUR, amelyet két részletben mozgósítanak. Az első részlet és a második részlet hatálya alá tartozó projektek legkésőbb 2025 közepéig tartanak (az első részlet hatálya alá tartozó számos projekt már befejeződött és a legtöbb projekt hamarabb lezárul).

A Covid19-világjárvány miatt a 2016-os 1,6 milliárd EUR összegű különleges intézkedés projektjeinek végrehajtási időszakát kivételesen 2025 júniusáig meghosszabbították, lehetővé téve, hogy valamennyi érintett projekt elérje a kitűzött célját.

Az első részlet 3 milliárd EUR-t tett ki, amelyből 1 milliárd EUR-t az uniós költségvetésből, 2 milliárd EUR-t pedig a tagállamoktól származó kétoldalú hozzájárulásokból mozgósítottak[24]. A második részlet ugyancsak 3 milliárd EUR-t tett ki, amelyből 2 milliárd EUR-t az uniós költségvetésből, 1 milliárd EUR-t pedig a tagállamok részéről nyújtottak[25].

Ami az uniós költségvetési erőforrásokat illeti, a 2016–2017-es uniós költségvetésből származó 1 milliárd EUR-ból 2016-ban 250 millió EUR-t, 2017-ben pedig 750 millió EUR-t mozgósítottak. A 2018–2019-es uniós költségvetésből származó 2 milliárd EUR-ból 2018-ban 550 millió EUR-t mozgósítottak, a fennmaradó összeg mozgósítására pedig 2019-ben került sor.

A tagállami hozzájárulásokat illetően az első részlet esetében a tagállamok 2016-ban 677 millió EUR-val, 2017-ben 847 millió EUR-val, 2018-ban 396 millió EUR-val, 2019-ben pedig 80 millió EUR-val járultak hozzá az eszközhöz. A második részlet esetében a tagállamok 2018-ban 68 millió EUR, 2019-ben 202 millió EUR, 2020-ban 265 millió EUR, 2021-ben pedig 166 millió EUR összegű hozzájárulást nyújtottak; a fennmaradó kifizetéseket 2023-ig tervezik teljesíteni. A tagállami hozzájárulások közvetlenül az uniós költségvetésbe történnek külső címzett bevétel formájában a költségvetési rendelet 21. cikke (2) bekezdése a) pontjának ii. alpontja szerint, és azokat az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz és a humanitárius segítségnyújtás költségvetési soraihoz rendelik.

Továbbra is kielégítő az összhang egyrészről a hozzájárulásoknak *az eszközbe* történő tagállami befizetéseinek üteme, másrészről az ezen hozzájárulásokból finanszírozott kifizetéseknek *az eszközből* való folyósításának üteme között.

Az eszköz humanitárius területén 19,50 millió EUR-t különítettek el pufferkapacitásként, hogy adott esetben finanszírozni tudják a Szíriából érkező új menekültek beáramlására való reagálást 2019-ben. Mivel a puffert 2019-ben nem használták fel, ezt az összeget 2020-ban egészségügyi és védelmi intézkedések fedezésére kötötték le, lezárva a második részlet programozását.

[24] A tagállami hozzájárulások teljes megoszlása a következő címen érhető el: https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/

[25] https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

2021. december 31-ig a Bizottság az eszköz teljes működési keretösszegére szerződéseket kötött. Az összesen 6 milliárd EUR-ból több mint 4,6 milliárd EUR-t folyósítottak.

A Törökországban tartózkodó menekülteknek nyújtott további uniós támogatás az eszköz keretén kívül

2020-ban a Bizottság 535 millió EUR-t különített el az eszköz keretén kívül a törökországi humanitárius fellépések támogatására. Ez az összeg tartalmazott 50 millió EUR-t a védelem, az egészségügy és az oktatás területén nyújtott támogatás folytatására, 485 millió EUR-t pedig költségvetés-módosítás keretében a szükséghelyzeti szociális védőháló és a feltételes iskoláztatási készpénztámogatás program folytatására. Ezen túlmenően 2020-ban a stabilitás és a béke elősegítését szolgáló eszköz (IcSP) keretében a Nemzetközi Migrációs Szervezettel (IOM) partnerségben 11 millió EUR összegű programot fogadtak el annak érdekében, hogy Törökország nemzeti harmonizációs cselekvési tervével és az uniós megközelítésekkel összhangban hozzájáruljanak a különböző jogállású migránsok jogállásának harmonizációjához.

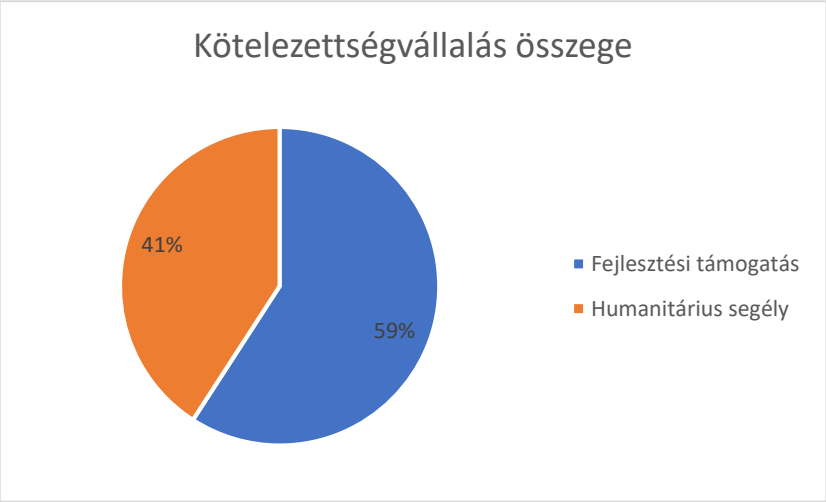
Az Európai Tanács 2021. júniusi következtetéseit követően a Bizottság további 3 milliárd EUR mozgósítását javasolta a Törökországban tartózkodó menekültek és a törökországi befogadó közösségek számára a 2021–2023-as időszakra. Ebből a finanszírozásból az első 860 millió EUR-t 2021 végén kötötték le az alapvető szükségletek és az oktatás, valamint a migrációkezelés és a határellenőrzés kiemelt területein nyújtott támogatás folytatására. Az IPA 2021. évi allokációjából 90 millió EUR-t, a HOME eszközök 2021. évi allokációjából pedig 50 millió EUR-t vittek át 2022-re. Emellett 2022-re 125 millió EUR humanitárius támogatást különítettek el. A mintegy 2 milliárd EUR-s egyenleget a tervek szerint 2022-ben és 2023-ban programozzák.

A Törökországban tartózkodó menekültek számára 2011 óta elkülönített teljes uniós támogatás közel 10 milliárd EUR-t tesz ki. Ez magában foglalja a törökországi menekülteket támogató eszköz keretében nyújtott 6 milliárd EUR-t, amely az uniós költségvetésből származó 3 milliárd EUR-ból, valamint 3 milliárd EUR összegű tagállami hozzájárulásból áll, amelyeket külső címzett bevételként építettek be az uniós költségvetésbe.

4. Az eszköz végrehajtása

Az eszközt humanitárius segítségnyújtásként és fejlesztési támogatásként hajtják végre. Az első részlet keretében mintegy 1,4 milliárd EUR-t, illetve 1,6 milliárd EUR-t allokáltak az egyes területekre. A szíriai válság elhúzódó jellege miatt a második részlet keretében végrehajtott beavatkozások egyre inkább a társadalmi-gazdasági támogatási tevékenységekre és a megélhetési lehetőségek megteremtésére összpontosítanak. A második részlet keretében 1,04 milliárd EUR-t allokáltak humanitárius segítségnyújtásra, 1,9 milliárd EUR-t pedig fejlesztési támogatásra[26].

Az eszköz egészére nézve a humanitárius segítségnyújtás és a fejlesztési támogatás megoszlása a következő:

A részletes adatok elérhetők az interneten a projekteket összesítő táblázatban[27].

Az eszköz programozása 2019 decemberében fejeződött be, 2020 végéig pedig 6 milliárd EUR teljes működési keretösszegre kötöttek szerződést, amelyből 4,6 milliárd EUR-t folyósítottak 2021 végéig.

Fontos megjegyezni, hogy az eszköz keretében nyújtott támogatás projektalapú. A kifizetések az eszköz keretében történő beavatkozások végrehajtásától függnek.

Különös figyelmet fordítanak a nem szíriai menekültekre és menedékkérőkre. Az eszköz keretében történő beavatkozások célja minden esetben az, hogy azok a menekülteket befogadó helyi közösségekre is kiterjedjenek.

A **humanitárius segítségnyújtás** a legkiszolgáltatottabb menekültek számára nyújt az alapvető szükségleteket és a védelmet biztosító, az emberi méltóságot tiszteletben tartó támogatást. Emellett a szolgáltatásnyújtás hiányosságait is kezeli az egészségügy és a szükséghelyzetben lévők oktatása terén működő szakosított intézmények és partnerek révén. Az Európai Unió általi humanitárius segítségnyújtásra vonatkozó iránymutatást a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos 2007-es európai konszenzus[28] tartalmazza, amely szerint az Unió mint humanitárius szereplő tiszteletben tartja az emberiesség, semlegesség, pártatlanság és függetlenség humanitárius alapelveit, az Európai Unió működéséről szóló

[26] A 60 millió EUR-s egyenleget az eszköz végrehajtásához nyújtott igazgatási és operatív támogatásra különítették el.
[27] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-02/Facility%20table_January%202022.pdf
[28] A Tanács és a tagállamok kormányai képviselőinek együttes nyilatkozata.

szerződés 214. cikkében és a humanitárius segítségnyújtásról szóló rendeletben (1257/96/EK rendelet)[29] meghatározottak szerint[30].

Az eszköz humanitárius területén belül összesen 65 projektet hajtottak végre 21 partneren keresztül az első és második részlet keretében. E projektek célja, hogy fedezzék a Törökországban tartózkodó legkiszolgáltatottabb menekültek alapvető szükségleteivel, védelmével, oktatásával és egészségével kapcsolatos reagálást. Az első részlet keretében mintegy 1,4 milliárd EUR-t allokáltak és ilyen összegben kötöttek szerződést humanitárius segítségnyújtásra, ebből pedig 1,3 milliárd EUR-t folyósítottak is. A második részlet tekintetében 1,04 milliárd EUR-ra kötöttek szerződést, és 2021. január 31-ig 964 millió EUR-t folyósítottak.

A **fejlesztési támogatás** azokat a hosszabb távú szükségleteket támogatja, amelyek az egészségügy, az oktatás és a menekültek társadalmi-gazdasági fejlődésének területén jelentkeznek, különösen a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a megélhetési lehetőségek, valamint a települési infrastruktúra tekintetében. Kiemelten kezeli továbbá a veszélyeztetett csoportokat, és a beavatkozásai tekintetében a nemi dimenziót is figyelembe veszi, például kiterjed a nők és a lányok szexuális és nemi alapú erőszakkal szembeni védelmére, valamint a szexuális és reproduktív egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés fejlesztésére.

Az eszköz fejlesztési területén belül az első részlet keretében aláírt 26 projekt végrehajtása továbbra is jól haladt. E projektek közül 15-öt a szíriai válság kezelésére szolgáló uniós regionális alap keretében hajtottak végre összesen 293 millió EUR összegben, az Előcsatlakozási Támogatási Eszközön keresztül közvetlenül kezelt allokáción felül[31].

Az eszköz két részlete keretében fejlesztési támogatásra elkülönített összesen 3,5 milliárd EUR-ból eddig 2,22 milliárd EUR-t folyósítottak a végrehajtó partnereknek[32]. A második részlet keretében az elkülönített 1,9 milliárd EUR-t 2020 decemberében teljes mértékben lekötötték szerződésekkel, amelyből 730 millió EUR-t 2021. december végéig folyósítottak. Az eszköz fejlesztési területén belül 17 szerződést kötöttek.

<u>Az eszközből megvalósult beavatkozások prioritási területenként</u>

[29] A Tanács 1257/96/EK rendelete (1996. június 20.) a humanitárius segítségnyújtásról.

[30] Az Európai Bizottság humanitárius segítségnyújtása az éves országspecifikus humanitárius végrehajtási terveken alapul. A Bizottság és partnerei közötti együttműködés kereteit a humanitárius segítségnyújtás területén a Bizottság nemzetközi szervezetekkel kötött pénzügyi és adminisztratív keretmegállapodásai és a nem kormányzati szervezetekkel kötött partnerségi keretmegállapodásai határozzák meg.

[31] Az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből származó finanszírozást a törökországi menekülteket támogató eszköz keretében a költségvetési rendelet és alkalmazási szabályai második részének IV. címében foglalt, külső fellépéssel kapcsolatos szabályokkal összhangban kezelik.

[32] Ez a szám a szíriai válság kezelésére szolgáló uniós regionális alap által megvalósított projektek keretébe tartozó, de az uniós költségvetést még nem terhelő kifizetéseket is tartalmazza.

Az eszköz mindkét részletéből finanszírozott támogatás végrehajtása terén elért előrehaladásról prioritási területenként az eszköz félévente elkészítendő nyomonkövetési jelentései számolnak be[33]:

Oktatás

Az eszköz több mint 1,5 milliárd EUR-t különített el az oktatás kiemelt területére, ebből 545 millió EUR-t[34] oktatási infrastruktúrára.

Az eszköz humanitárius területe keretében több mint 181 millió EUR-t különítettek el az oktatásra. Továbbra is sikeres a feltételes iskoláztatási készpénztámogatás (CCTE) program végrehajtása, amely a menekült gyermekek iskolai beiratkozását és iskolába járását támogatja azáltal, hogy kéthavonta kifizetéseket nyújt a menekült családoknak azzal a feltétellel, hogy a tanulók rendszeresen iskolába járnak. A CCTE programot jelenleg 2022 augusztusáig finanszírozzák, az uniós költségvetési hatóság által 2020 júliusában elfogadott költségvetés-módosítás keretében biztosított 85 millió EUR összegű kiegészítést követően. 2021 decemberéig 760 858 gyermek részesült legalább egy CCTE-kifizetésben. Emellett a gyermekek a folyamatos iskolai beiratkozás és iskolába járás biztosítása érdekében gyermekvédelmi szolgáltatásokban részesültek, 11 567 gyermek vett részt a társadalmi-érzelmi készségekkel és a társadalmi kohézióval kapcsolatos tevékenységekben, míg 351 iskolai dolgozó és 849 szülő vett részt az UNICEF bántalmazáselleni képzésében.

Ami az eszköz fejlesztési támogatását illeti, a Nemzeti Oktatási Minisztériumnak (Ministry of National Education, MoNE) nyújtott 400 millió EUR összegű nyomonkövetési közvetlen támogatás (más néven PIKTES[35]) folytatódott. A PIKTES a minisztérium azon erőfeszítéseit támogatja, amelyek a szíriai gyermekek integrációjának és magas színvonalú oktatáshoz való hozzáférésének javítására irányulnak. 2021. június végéig valamivel több mint 701 000 szíriai gyermek iratkozott be az iskolarendszerű oktatásba. Ezek közül több mint 30 000 gyermek iskola-előkészítőbe, több mint 322 000 általános iskolai oktatásba, 251 323 az alsó középfokú és 96 361 a felső középfokú oktatásba iratkozott be. 2021 közepére 46 766 menekült gyermek részesült felzárkóztató képzésben, 60 472 menekült gyermek pedig támogató képzésben az eszköz támogatásával. Ami az oktatási rendszer tanári kapacitásának támogatását illeti, 2021 januárja és júniusa között a tanári kar és a kisegítő személyzet közel 7 000 tagját foglalkoztatták a PIKTES-en keresztül, illetve ennyien kaptak fizetést a PIKTES-en keresztül. 2021 első felében a PIKTES támogatásával 3 500 tanár részesült képzésben az online oktatásról és a digitális oktatási anyagok készítéséről.

Azon menekült és befogadó közösségbeli hallgatók száma, akik műszaki és szakoktatásban és -képzésben (TVET) vagy felsőoktatási intézményekben való tanulás céljából az eszköz által támogatott ösztöndíjban részesültek, 3 700 fővel közel 13 300 főre növekedett. E tanulók többsége menekült volt. A nemek egyensúlyát fenntartották. A legtöbb ösztöndíj (mintegy 12 000) lehetővé tette a középiskolások számára, hogy műszaki és szakképzési

[33] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[34] Ez magában foglal egy 40 millió EUR összegű, tiszta energiával kapcsolatos projektet a szíriai válságalap keretében (FRIT 1).

[35] Promoting Integration of Syrian Kids into the Education System (PIKTES) (A szír gyermekek oktatási rendszerbe való integrációjának előmozdítása).

tanfolyamokon vegyenek részt a műszaki és szakképzési középiskolákban és szakoktatási központokban.

Az eszköz továbbra is támogatta az oktatási infrastruktúra fejlesztését és csökkentette az iskolák túlzsúfoltságát. Jelentős növekedés történt a korszerűsített és befejezett oktatási létesítmények számában. A korszerűsítés terén az egyik jelentős eredmény 8 700 okostábla telepítése volt általános és középiskolákban. Eddig több mint 12 000 létesítményt korszerűsítettek az eszköz támogatásával. Emellett összesen 117 iskolát építettek, és 108 iskolában kezdték meg az oktatási szolgáltatások nyújtását. Egy, az első részlet keretében lekötött 40 millió EUR összegű tisztaenergia-projekt irányul arra, hogy két naperőműparkon és tetőn elhelyezett napelemeken keresztül 120 iskolának energiát juttasson. Három iskola esetében befejeződött a napelemek tetőre telepítése, és további 48 iskolában átlagosan 90 %-os előrehaladás történt. Emellett további 41 iskola energiahatékonyságának növelését célzó rehabilitációs munkálatok kezdődtek, és az év végére 70 %-os előrehaladás történt.

Védelem

Az eszköz keretében összesen mintegy 212 millió EUR-t különítettek el védelemre, főként a humanitárius területhez tartozó projekteken keresztül.

Az eszköz humanitárius területe támogatta a menekültek nyilvántartásba vételét és ellenőrzését, hogy rendezzék törökországi jogállásukat, és megkönnyítsék számukra a szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Az önálló védelmi beavatkozások mellett, amelyek célja a hiányosságok pótlása, valamint a sajátos szükségletekre és a veszélyeztetett egyének igényeire való reagálás, a védelmet a humanitárius reagálási stratégia többi pillérébe (alapvető szükségletek, egészségügy és oktatás) is beépítették. Az átfogó cél a menekültek kiszolgáltatottságának jobb kezelése, jogállásuk rendezése, valamint az állami szolgálatok és az ENSZ/nem kormányzati szervezetek szolgálatainak szélesebb hálózatához való kapcsolódásuk. Emellett az EU szíriai válságalapjából finanszírozott projektek között szerepelt a menekültek közösségi központokban történő fogadásának támogatása, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévő menekültek megfelelő szolgálatokhoz való továbbirányítása.

A 2019. júliusi különleges intézkedés fejlesztési területe értelmében 2020 végén 20 millió EUR összegű közvetlen támogatásra kötöttek szerződést a Családügyi, Munkaügyi és Szociális Minisztérium számára. A projekt célja, hogy javítsa a legkiszolgáltatottabb menekültek és a befogadó közösség tagjai számára nyújtott megelőző és védelmi szociális szolgáltatásokat.

Egészségügy

Az eszköz keretében 800 millió EUR-t különítettek el az egészségügyre mint kiemelt területre.

Az eszköz keretében nyújtott támogatás fő pillére a SIHHAT projekt, amely két részletben, 300 millió EUR összegben és 210 millió EUR összegben közvetlen támogatást nyújt a török Egészségügyi Minisztériumnak. A SIHHAT támogatja a Minisztérium arra irányuló erőfeszítéseit, hogy 4 millió menekült számára ingyenes és méltányos hozzáférést biztosítson az egészségügyi ellátáshoz. A migránsok számára létrehozott működőképes egészségügyi központok száma elérte a 180-at, és jelenleg 4 091 egészségügyi dolgozó szerepel a projekt bérjegyzékén, akiknek 79 %-a szíriai származású. A projektvégrehajtás üteme továbbra is

kielégítő, és a projekt kézzelfogható eredményekkel jár a helyszínen. 2020 áprilisában felszabadították a SIHHAT 1 a Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos szükségletek kezelésére szolgáló 4,75 millió EUR összegű rendkívüli tartalékalapját, majd a SIHHAT 2 keretében további 1,6 millió EUR-t különítettek el a Covid19 kezelésére.

A SIHHAT 2 nyomonkövetési projekt (210 millió EUR) 2021 eleje óta folyamatban van az Egészségügyi Minisztériummal annak érdekében, hogy biztosítsák a SIHHAT 1 végével való összehangolást és a menekültek egészségügyi ellátásának 2023 végéig történő folytatását.

Dörtyolban/Hatayban és Kilisben a kórházépítési projektek közel állnak a befejezéshez, 95 %-ot meghaladó előrehaladással. 2021 márciusában továbbá elkezdődött egy, az Európa Tanács Fejlesztési Bankjával (CEB) kötött, kiegészítő, kisméretű egészségügyi infrastruktúra és felszerelések beszerzésére irányuló 90 millió EUR összegű szerződés teljesítése.

Továbbra is aggodalomra ad okot azon menekültek egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférése, akik nem abban a megyében tartózkodnak, ahol eredetileg nyilvántartásba vették őket, vagy vándorló életmódot folytatnak, mivel ők csak védőoltásokhoz és sürgősségi ellátási szolgáltatásokhoz juthatnak. Ez hátrányosan érinti a vándorló életmódot folytató menekülteket, az idénymunkásokat és a más tartományban letelepedett menekülteket. A Bizottság szorosan nyomon követi a szakpolitikai változásokat, és arra törekszik, hogy a SIHHAT projekt keretében folytatott mobil egészségügyi tevékenységei révén elérje az érintett menekült lakosságot.

Települési infrastruktúra

Az eszköz második részlete keretében 380 millió EUR-t különítettek el erre a kiemelt területre.

Az Agence Française de Développement (AFD), a Világbank, valamint az Európai Beruházási Bank (EBB) és az Illbank részvételével a szíriai válságalap keretében megvalósuló projektek célja a vízellátás, a szennyvízkezelés és a szilárdhulladék-gazdálkodás területén a települési szolgáltatások elérhetőségének és minőségének javítása a menekültek beáramlása által leginkább érintett területeken. Emellett a Kreditanstalt für Wiederaufbauval (KfW) megvalósított 25 millió EUR összegű projekt biztosítja a társadalmi kohéziót támogató rekreációs infrastruktúrát. 2021. októberben befejeződött Gaziantepben egy mechanikai-biológiai hulladékkezelő létesítmény építése a szíriai válságalap az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNDP) által végrehajtott egyik projektje keretében. Az EBB-vel aláírt hozzájárulási megállapodás értelmében 2021-ben 15 építési beruházásra irányuló szerződést írtak alá és indítottak el, összesen 42,4 millió EUR értékben. Az összes többi projekt még előkészítési szinten van (tervfelülvizsgálat, ajánlattételi dokumentáció elkészítése stb.)

Alapvető szükségletek és társadalmi-gazdasági támogatás

Az eszköz keretében több mint 2,83 milliárd EUR-t különítettek el alapvető szükségletekre és társadalmi-gazdasági támogatásra.

Az ezen a kiemelt területen végrehajtott beavatkozások célja a legkiszolgáltatottabb menekültek alapvető szükségletei kielégítésének biztosítása, valamint a menekültek rezilienciájának és önellátásának megerősítése. Ennek lehetővé kell tennie a szociális segítségnyújtástól való függőségről a fokozott önállóságra és a megélhetési lehetőségek kihasználására való fokozatos áttérést.

Az eszköz alapvető szükségletekhez nyújtott segítségének keretében több mint 2,6 millió menekült részesült olyan támogatásban, amely lehetővé teszi számukra a méltóságteljes életet. 2016 vége óta a legtöbb támogatást a szükséghelyzeti szociális védőhálón (ESSN) keresztül nyújtják, amely egy olyan humanitárius szociális segítségnyújtási program, amely havi készpénzösszeget biztosít egy betétikártya-rendszeren keresztül, amelyből jelenleg több mint 1,5 millió kiszolgáltatott helyzetben lévő menekült részesül kedvezményezettként[36]. Az eszköz második részlete keretében 500 millió EUR összegű, az eszköz által nyújtott finanszírozást különítettek el erre a kiemelt programra, amelyet jelenleg a Vöröskereszt/Vörös Félhold Nemzetközi Szövetsége hajt végre (2020. április óta). A korábban említett költségvetés-módosítás részeként a költségvetési hatóság által 2020 júliusában jóváhagyott, az eszközön kívüli 400 millió EUR összegű kiegészítéssel, valamint a 2021–23-as időszakra vonatkozó további 3 milliárd EUR összegű csomag keretében 2021 végén lekötött további 325 millió EUR összegű finanszírozással biztosított az ESSN-támogatás legalább 2023 első negyedévéig történő folytatása[37].

A második részlet keretében a Bizottság a Családügyi és Szociális Szolgáltatások Minisztériumával aláírt egy 245 millió EUR összegű közvetlen támogatást, amely lehetővé teszi a török szociális biztonsági rendszer keretében a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyeknek nyújtott szociális ellátáshoz hasonló havi pénzügyi támogatás nyújtását, azaz a kiegészítő ESSN-t (C-ESSN). Az előkészítő szakaszt követően a kedvezményezettek részére történő kifizetések 2021 júliusában kezdődtek, és legalább 2022 közepéig folytatódni fognak. A projekt az ESSN-nel párhuzamosan fut, és támogatást nyújt a gyermeket egyedül nevelő szülőkkel rendelkező háztartásoknak, az időseknek, valamint a fogyatékossággal élő és a súlyosan fogyatékos személyeknek. Az uniós küldöttség és az ECHO-kirendeltség személyzete rendszeres találkozókat tart az ESSN és a C-ESSN párhuzamos végrehajtásának koordinálása érdekében.

Folytatódik a kiegészítő társadalmi-gazdasági támogatás nyújtása azoknak a menekülteknek, akik olyan profillal rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra a munkaerőpiacra való belépést. E támogatás célja a menekültek foglalkoztathatóságának növelése, valamint szakképzés és készségfejlesztés, nyelvi képzés, karrier-tanácsadás, munkahelyi képzési programok, valamint a munkavállalási engedélyek folyamatának egyszerűsítése a szíriai menekültek és a befogadó közösségek támogatása érdekében. A törökországi Kis- és Középvállalkozások Fejlesztési Szervezetével (KOSGEB) és a Török Fejlesztési és Beruházási Bankkal (TKYB) együttműködve kis összegű támogatásokat és vállalkozói képzést nyújtanak mind a szíriai menekültek és a befogadó közösségek induló vállalkozásai, mind a meglévő vállalkozások számára. Egy másik, a Világbank által jelenleg végrehajtott projekt egy női vezetésű szociális vállalkozási modell kidolgozását és végrehajtását támogatja annak érdekében, hogy fenntartható jövedelemtermelő tevékenységet biztosítson a kiszolgáltatott helyzetben lévő szíriai menekültek és a török nők számára egyaránt. Két további projekt célja a foglalkoztatás támogatása a mezőgazdaságban. A projektek futamideje

[36] 2021 júliusától az ESSN a legsérülékenyebb kedvezményezetteket (nevezetesen az egyedülálló szülőket, az egy vagy több fogyatékossággal élő személlyel rendelkező háztartásokat, az idősek által vezetett háztartásokat) a DG NEAR által finanszírozott kiegészítő ESSN-programba (C-ESSN) irányította át. 2022 áprilisában a C-ESSN 363 419 kedvezményezettet támogatott.

[37] https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20200706IPR82727/szir-menekulteket-segito-585-millio-euros-tamogatas-jovahagyta-a-parlament

várhatóan legkésőbb 2025 közepéig tart.

Migrációkezelés

Az eszköz két projektet finanszírozott ezen a kiemelt területen az első részlet keretében összesen 80 millió EUR értékben.

Az első projekt uniós támogatást nyújtott a török parti őrség kutatási-mentési műveletek végzéséhez szükséges kapacitásának bővítéséhez. A második projekt célja az volt, hogy támogassa a Migrációkezelési Főigazgatóságot (DGMM) az EU-ból való visszatérések kezelésében. Mindkét projekt befejeződött.

A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos szempontok érvényesítése az eszköz keretében megvalósuló projektekben

A Bizottság elkötelezett az EU külső tevékenységeiben a nemek közötti egyenlőség biztosítását és a nők szerepének megerősítését célzó, „Együtt a nemek közötti egyenlőséget biztosító világ felé (2021–2025)” („Together towards a gender equal world 2021–2025”)[38] című, a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó III. uniós cselekvési terv (GAP) végrehajtása mellett. Ezzel összefüggésben a nők és a lányok emberi jogainak előmozdítása, védelme és érvényesítése, a nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és a lányok szerepvállalásának növelése olyan átfogó uniós prioritások és célkitűzések, amelyek iránymutatásul szolgálnak az eszköz beavatkozásaihoz.

Konkrétabban az eszköz humanitárius területét az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatóságának (DG ECHO) 2013. évi, „A nemek közötti egyenlőségnek a humanitárius segítségnyújtás területén történő érvényesítése: eltérő igények, kiigazított reagálás” elnevezésű politikája irányítja. Ez azt jelenti, hogy a partnereknek a program kezdetekor nemek közötti összehasonlító elemzést kell végezniük, a program kialakítását és végrehajtását a nemi csoportokat érintő eltérő kockázatokhoz és lehetőségekhez kell igazítaniuk, és az eredményekről nemek szerint lebontott adatokkal kell beszámolniuk.

Ennek eredményeként a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kérdéseket az eszköz valamennyi projektje esetében figyelembe veszik és általánosan érvényesítik. A humanitárius területen a nemek közötti egyenlőség és az életkor figyelembevételét értékelő eszközt (Gender and Age Marker, GAM) alkalmaztak. Az eszköz beavatkozásainak célja a férfiak és nők, fiúk és lányok esélyegyenlőségének előmozdítása. Nyomon követés céljából nemek szerint lebontott adatokat gyűjtenek. A 2020-ban elindított felülvizsgált eredménykeret továbbra is nemek szerint bontja le az adatokat az összes releváns mutatóból (76 mutató), amint arról az eszköz monitoringjelentésében félévente beszámoltak. A nemek közötti egyenlőség általános érvényesítése olyan célzott intézkedésekkel párosul, amelyeket úgy dolgoztak ki, hogy biztosítsák az előrelépést e területen. Az eszköz olyan végrehajtó partnerekkel működik együtt, amelyek komoly tapasztalattal rendelkeznek e megközelítéssel kapcsolatban, és képesek párbeszédet folytatni a török hatóságokkal. E partnerek közé tartozik az Egyesült Nemzetek Gyermekalapja (UNICEF), az ENSZ Szervezete a Nemek Közötti Egyenlőségért és a Nők Társadalmi Szerepvállalásának Növeléséért, az ENSZ Népesedési Alapja, valamint a

[38] https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_hu.pdf

Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO).

A szexuális és reproduktív egészségügyi jogokhoz való konkrét hozzájárulásként az eszköz túlteljesítette a váradósgondozási (ANC) konzultáció tekintetében kitűzött célját. A menekült nők összesen 97 %-a vett részt egy vagy több váradósgondozási (ANC) konzultáción, a többség pedig három vagy több váradósgondozási konzultációban részesült. Emellett az eszköz támogatásának köszönhetően 2018 óta 50 %-kal nőtt azoknak a szült nőknek az aránya, akik legalább egy szülés utáni gondozási (PNC) konzultációban részesültek, míg a reproduktív egészséggel kapcsolatos szolgáltatások iránti kielégítetlen igényt kifejező, reproduktív korú menekült nők aránya 18 %-kal csökkent. A menekülteknek az egészségügyi szolgáltatásokat a SIHHAT projekten keresztül nyújtják, amely Törökország-szerte mintegy 180 migránsok számára létrehozott egészségügyi központot működtet.

5. Nyomon követés és értékelés

Az eszköz nyomonkövetési és értékelési rendszerét úgy alakították ki, hogy bevezetése fokozatos legyen, és folyamatosan fejleszteni tudják.

Nyomon követés

Az eszköz eredménykerete tükrözi magának az eszköznek a stratégiai keretét, valamint az eszköz keretében végrehajtott intézkedéseket és azok logikai kereteit. A legutóbbi eredménykeretet és az eszköz változáselméletét 2021 decemberében osztották meg az eszköz irányítóbizottságával. Az eszköz eredményeiről szóló jelentéstétel félévente folytatódott az eszköz átfogó monitoringjelentése révén. A 2021 júniusáig tartó időszakra vonatkozó legutóbbi jelentés elérhető az Európai Szomszédságpolitika és a Csatlakozási Tárgyalások Főigazgatóságának honlapján[39].

Az eszköz nyomonkövetési és jelentéstételi feladatainak végrehajtásában a Bizottságot továbbra is egy technikai segítségnyújtási csoport (SUMAF[40]) támogatja.

2021. december végéig 193 nyomonkövetési misszió zárult le: hat eredményorientált nyomonkövetési missziót, 72 technikai segítségnyújtási missziót, 115 helyszíni ellenőrzést/nyomonkövetési missziót hajtottak végre; e missziók 65 %-a közvetlen irányítás alá tartozó szerződésekre irányult[41].

A humanitárius végrehajtási tervek keretében finanszírozott intézkedések nyomon követését a DG ECHO törökországi helyszíni munkatársai és a DG ECHO ammani regionális irodája végezte, és a központból is érkeztek munkatársak nyomonkövetési misszió céljából. 2021. február végéig 90 nyomonkövetési misszió zárult le.

[39] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[40] Technikai segítségnyújtás a törökországi menekülteket támogató eszköz keretében finanszírozott intézkedések nyomon követésének támogatásához – IPA/2018/393–877

[41] Összesített adatok, 2017.

Értékelés

Stratégiai félidős értékelés

Az eszköz stratégiai félidős értékelése az első részlet 2015 végétől, az eszköz elindításától 2021 elejéig, az értékelés véglegesítéséig tartó tervezési, kialakítási és végrehajtási időszakára terjedt ki. Az értékelés átfogó értékelése megállapította, hogy az eszköz nagyságrendje és hatóköre soha nem látott mértékű volt, és azt gyorsan mozgósították, és nagyrészt kielégítette a menekültek szükségleteit. Jelentős mértékben hozzájárult a menekültek alapvető szükségleteihez, és lehetővé tette az egészségügyi és oktatási szolgáltatások gyorsabb állami növelését annál, mint amit egyébként el lehetett volna érni. Az értékelés megállapította, hogy az eszköz – az olykor kihívást jelentő módozatok ellenére – jól együttműködött kormányzati partnereivel, és hogy a gyakorlati támogatást és a Törökországban tartózkodó menekültekkel való szolidaritást tanúsító menekültügyi műveletek modelljének tekinthető. Az értékelés megállapította, hogy bár a szükséghelyzetből a fejlesztésbe való átmenet nagyrészt zökkenőmentes volt, a jövőbeli finanszírozással kapcsolatos bizonytalanság rontott a hatékony tervezés képességén. A jelentés arra a következtetésre jut, hogy többet kell tenni egyes olyan menekültek elérése érdekében, akik a legkisebb valószínűséggel jutnak segítséghez, és javasolja a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását a rosszul ellátott menekültek esetében, valamint a menekültek társadalmi feszültségeinek enyhítését célzó intézkedések meghozatalát. A jelentés tömör vezetői összefoglalót és az eszköz Covid19-re adott válaszáról szóló szakaszt is tartalmaz. A jelentést a 2021. júniusi irányítóbizottság és a szélesebb nyilvánosság elé terjesztették egy július elején tartott rendezvényen. Az értékelés részletei az alábbi linken érhetők el:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_en

6. Ellenőrzés

Az Európai Számvevőszék az eszközről szóló különjelentésének[42] 2018 novemberében történt közzétételét követően a Bizottság folytatja a különjelentésben foglalt ajánlások végrehajtását. Valamennyi ajánlás tekintetében jelentős előrelépés történt, különösen az átmeneti stratégia kidolgozása, az eszköz keretében mozgósított eszközök egymást kiegészítő jellege és a közvetett támogatási költségek csökkentése tekintetében.

7. Kommunikáció és láthatóság

Továbbra is a 2017. évi kommunikációs stratégia határozza meg a kommunikációs tevékenységek általános keretét, amelynek célja, hogy fokozza az eszközből finanszírozott fellépések láthatóságát.

A CNNTurk csatornán több, „New Beginning” (Új kezdet) című televíziós epizódot sugároztak, amelyek tíz különböző emberi történetet és az eszköz keretében megvalósuló projekteket mutattak be. Az epizódokat feltöltötték az uniós küldöttség YouTube-csatornájára

[42] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_HU.pdf

angol feliratokkal ellátva és lejátszólistaként is elérhetőek. Kvantitatív felmérés készült a Törökországban tartózkodó menekülteknek nyújtott uniós támogatásról alkotott közvélekedés (többek között a menekültek véleményének) értékelése céljából. Az eszköz keretében nyújtott uniós humanitárius segítségnyújtás a partnerszervezeteivel együtt számos, uniós és török közönséget célzó kommunikációs terméket készített és terjesztett, többek között nyolc videót, három helyi sajtóközleményt, amelyek sajtóvisszhangot váltottak ki Törökországban, valamint egy blogtörténetet.

Események és ünnepségek

A menekültek világnapja alkalmából az eszköz titkársága egyhetes online filmfesztiválnak adott otthont, amelyen a menekültek életét bemutató filmek szerepeltek. Ezek a menekültek életének különböző aspektusait mutatják be; például az új és korábban idegen helyszíneken való letelepedésük céljából megtett utazásaik, az identitásuk megőrzése mellett egy új országban való új élet kialakításának akadályai és gátjai, valamint az új kapcsolatok kialakítása és az új kihívásokkal való szembesülés során szerzett tapasztalataik. A filmek 2021. június 20. és 26. között Belgium egész területén elérhetőek voltak online közvetítésre, és dokumentumfilmeket, élő produkciókat, többek között rövid, közepes és teljes terjedelmű felvételeket is tartalmaztak[43]. Ezzel párhuzamosan az uniós küldöttség Ankarában fényfestéses projektet szervezett az isztambuli Galata-toronynál. A rendezvényről készült videók, valamint a filmfesztivál promóciója az uniós küldöttség és az Európai Szomszédságpolitika és a Csatlakozási Tárgyalások Főigazgatósága közösségimédia-csatornáin is megjelentek.

Több városban szerveztek rendezvényeket és missziókat, amelyeken jelen volt a küldöttségvezető, a küldöttségvezető-helyettes és a műveleti vezető. Ezenkívül a végrehajtó partnerek rendezvényeket, történeteket, videókat és kiadványokat szerveztek/készítettek. Ezek közé tartozott a faültetési ünnepség egy uniós forrásokból épült iskolában, a mentőautók Egészségügyi Minisztérium számára történő átadásának átadási ünnepsége, a SIHHAT projekt keretében készített videók, valamint az Európa Tanács Fejlesztési Bankja (CEB), a *Vöröskereszt* és Vörös Félhold Társaságok Nemzetközi Szövetsége (IFRC), az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNDP), a Világbank és más partnerek által az eszköz projektjeiről megosztott történetek. A végrehajtó partnerek történeteket tettek közzé közösségimédia-csatornáikon, és azokat az uniós küldöttség megosztotta.

Megjelenés a médiában

A 2021. évi szíriai konferenciára közösségimédia-kampányt szerveztek, amely az eszköz hatálya alá tartozó ágazatokra összpontosító videókat, valamint a Facebookon és a Twitteren angol és török nyelven elérhető élő közvetítést tartalmazott. Az eszköz öt ágazatát bemutató öt videót készítettek és osztottak meg közösségimédia-fiókokon. Ezenkívül két, az egészségügyi szolgáltatásokról és a kórházépítésről szóló történetet tettek közzé az uniós képviselet honlapján.

2022 januárjában nagyszabású digitális kampányt (#PowerToBe) hajtottak végre Törökországban, valamint Németországban, Olaszországban, Svédországban,

[43] https://unheardstories.eu/

Törökországban, Portugáliában és Lengyelországban a szükséghelyzeti szociális védőháló (ESSN) bemutatása céljából. A kampány a közösségi médián zajlott, de véleményvezérek, mikro-véleményvezérek és PR-/médiapartnerek alkalmazását is magában foglalta.

8. Következtetések és következő lépések

2021-ben jelentős előrelépés történt az eszköz végrehajtása terén. Az eszköz teljes működési keretösszegét lekötötték, és több mint 4,6 milliárd EUR-t folyósítottak. Az eszköz továbbra is nélkülözhetetlen segítséget nyújtott Törökországban a menekültek és a befogadó közösségek számára.

A következő lépések:

- *Az összes projekt eredményes megvalósításának folytatása a menekültek és a befogadó közösségek javára, a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban.*
- *A félidős értékelés ajánlásainak nyomon követése és végrehajtása.*
- *Az eszközzel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek megvalósításának folytatása.*
- *Az eszköz irányítóbizottsága üléseinek megszervezése 2022 tavaszán és őszén.*
- *Az eszköz által elért eredmények fenntarthatóságának biztosítása érdekében Törökországban a menekülteknek és befogadó közösségeknek nyújtott további támogatás programozása és végrehajtása.*